

**ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ У ЗАСТОСУВАННІ
КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ У СУПРОВОДІ ДІТЕЙ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ СВІТИ**

Скляренко Тетяна Владиславівна

*вчитель-реабілітолог «спеціаліст II категорії»
Ліцей № 281 Святошинського району міста Києва, Україна*

Шарабуряк Альона Анатоліївна

*вчитель-логопед
Ліцей № 281 Святошинського району міста Києва, Україна*

Юдакова Інеса Сергіївна

*вчитель-дефектолог «спеціаліст II категорії»
Ліцей № 281 Святошинського району міста Києва, Україна*

«Школа відкрита для всіх» з таких слів хочеться почати. Ліцей № 281 Святошинського району м. Києва вперше відкрив спеціальний клас для навчання учнів з особливими освітніми потребами 1 вересня 2011 року. 1 вересня 2016 року було відкрито 2 п'ятих інклюзивних класи де здобували освіту 4 учні з особливими освітніми потребами [1]. На наступний рік до школи прийшли перші першокласники з особливими освітніми потребами, а потім з кожним роком ми відкривали один, два класи на паралелі відповідно до нормативно-правових документів та наказу закладу освіти «Про порядок організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти» [2]. На сьогодні, у ліцеї здобувають освіту 1232 учні у сорока шести класах, із них тридцять один інклюзивний клас та вісім спеціальних класів для дітей зі зниженим зором, де здобувають освіту понад сто дітей з особливими освітніми потребами. Діти, які навчаються в закладі мають різноманітні труднощі, ведучи звітність ми помітили, що раніше переважали учні з тяжким порушенням мовлення, а сьогодні з комплексними порушеннями. Працюючи з висновком про психолого-педагогічну оцінку розвитку особи ми дізнаємося про труднощі дитини й розуміємо з чим ми маємо працювати.

Сьогодні у складі нашої команди є вчитель-реабілітолог, вчителі-логопеди, вчителі-дефектологи та психологи. Адміністрація ліцею,

вчителі, асистенти вчителя, батьки, асистенти дитини та медичний персонал закладу освіти.

Ці всі люди приходили поетапно і залишалися в стінах ліцею, ми всі підтримуємо та допомагаємо один-одного, оскільки лише командна робота забезпечує ефективний супровід дитини з особливими освітніми потребами. Розглянуто теоретико-методологічні й нормативно-правові засади особливостей у супроводі дітей з особливими освітніми потребами у закладі загальної середньої освіти та роботи, також власні спостереження роботи та роботи Т.В. Жук, Т.Д. Ілляшенко, Т.Д. Каменщук, А.Г. Обухівська, С. Зайцева, О. Таранченко, Н. Івашури, О. Козачінер, Н. Годованець та інших [3].

Наступне гасло, яке підкреслює всю команду закладу – «Хочеш змінити світ – почни з себе!».

У застосуванні комплексного підходу у супроводі дітей з особливими освітніми потребами важлива роль кожного з учасників команди. Рекомендації для роботи фахівців прописані у висновку про психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, разом із загальними даними та наявним рівнем можливостей учнів. З кожним роком, ми зіштовхуємось з тим, що висновки про психолого-педагогічну оцінку розвитку особи мають не повну інформацію, оскільки батьки зі свого боку її не надають. В ході роботи та спостереження за дитиною виявляємо більше труднощів та потреб учнів з особливими освітніми потребами.

Як наслідок зіштовхуємося з низькою комплексних порушень, які невказані в висновку інклюзивно-ресурсного центру та маємо низку питань та завдань для самовдосконалення. Фахівці постійно проходять курси з підвищення кваліфікації. Важливим аспектом роботи кожного з фахівців є співпраця в команді психолого-педагогічного супроводу дітей, яка затверджується адміністрацією ліцею перед початком навчального року. Команда зустрічається мінімум тричі на рік для визначення, корегування цілей та планів роботи фахівців та батьків (або осіб які їх замінюють), підбивання підсумків проведеної роботи тощо.

Всі фахівці відповідно наказу ліцею про команду психолого-педагогічного супроводу, нормативно-правових документів та наказу закладу освіти «Про порядок організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти» [3], беруть участь в розробленні індивідуальної програми розвитку та за потреби індивідуального навчального плану. Окрім цього можливість спілкування з батьками кожного з фахівців поза зустрічами команди є дуже важливою. Адже саме завдяки рекомендаціям, їх дотриманням, системній всебічній роботі дитина поступово долає труднощі у навчанні, спілкуванні, стає

більш впевненою у власних можливостях та вчиться організовувати свою діяльність.

Найголовнішим аспектом у роботі з учнями є налагодження контакту та комунікація, співпраця з батьками, та зворотній зв'язок. На занятті в сенсорній кімнаті відчуття безпеки та довіри, дозволити їм адаптуватись, до нового приміщення, вчителя, та безпосередньо різноманітного обладнання. Розуміння потреб учнів, співпраця педагогів, відповідне реагування на емоційний стан, допоможе збудувати фундамент подальшої роботи. Наступний акцент задіяти в занятті, те що цікавить учнів.

Робота вчителя-реабілітолога охоплює цілий спектр, комплексної корекційної роботи та методик. Завдяки співпраці з корекційними педагогами, ми беремо до уваги різні аспекти та головні напрямки роботи. Фізичні вправи, ментальна підтримка, ерготерапія, використання новітніх підходів, залучення різноманітних підручних матеріалів, сучасного обладнання тощо. Після проведення діагностики та спостереження, розробляється індивідуальне календарне планування за яким працює вчитель-реабілітолог. Безпосередньо пов'язаний психологічний стан із фізичним станом. Рухи можуть бути скутими або навпаки, надмірна рухова активність.

Комплексний підхід на розвиток фізичних якостей, відіграє важливу роль в навчанні учнів. Фізичні якості: координація рухів, витривалість, сила, загальна та дрібна моторика, гнучкість тощо. Завданнями вчителя-реабілітолога є: корекція основних рухів, розвиток загальної та дрібної моторики, орієнтування у просторі, координаційне володіння власним тілом, розвиток сили м'язів тощо Різноманітність та постійність в застосуванні нових фізичних вправ, практик, повторення вивченого матеріалу, чи збільшення часу на засвоєння матеріалу, дає можливість зростанню як вчителя так і учнів. У висновку ІРЦ, прописані рекомендації для фахівців, на основі якого працює реабілітолог. Фахівець, стикається з різними потребами в залежності від труднощів учнів. В основі роботи йдуть зміни, реабілітолог проводить аналіз усіх аспектів. З деякими з'являються багато питань.... Як краще? З ким порадитись ? Де навчитися ? ... Фахівець, на постійній основі навчається, оскільки не достатньо інформації з комплексними проблемами, з поодинокими випадками, та сучасними реаліями.

Робота вчителя-логопеда полягає не тільки в усуненні різноманітних мовленнєвих порушень, але й покращує комунікацію дитини, підвищує її впевненість у собі, допомагає їй легше спілкуватися з однолітками та дорослими. У своїй роботі використовуємо спеціальні вправи, ігри та індивідуальний підхід, щоб допомогти дітям

покращити їхнє мовлення. Батьки також відіграють важливу роль, підтримують дитину вдома за допомогою завдань, які дає логопед додому – це прості різноманітні вправи, вірші, скоромовки. В результаті ми отримуємо дитину більш впевнену у собі, яка комфортна почувається у колі однокласників, яка може давати відповіді під час уроку. Тобто дитині комфортно в будь-якій комунікативній ситуації.

Робота вчителя-дефектолога спрямована не лише на корекцію навчальних труднощів чи на розвиток психічних процесів (пам'ять, увага, мислення, сприйняття, уява тощо), а й на всебічну підтримку дитини для сформування навичок необхідних для повноцінної участі в житті колективів (розуміння та дотримання соціальних норм, розуміння емоцій своїх та інших людей тощо). Значна кількість дітей наразі мають потребу в розвитку вольової та емоційної сфер, наступною важливою потребою в учнів є низький рівень сформованості навичок, для засвоєння навчального матеріалу. Деякі з прийомів у роботі вчителя дефектолога: корекційні ігри, завдання на розвиток сенсорних вмінь, вправи на тренування уваги та пам'яті, дидактичні матеріали, п'ятихвилинки для розвитку дрібної моторики.

Як результат індивідуалізації системної, безперервної роботи ми отримуємо покращення навчальних умінь та навичок, соціалізації дитини в колективах, позитивної мотивації до навчання та розвитку. Комплексний підхід у супроводі дітей з особливими освітніми потребами – запорука їхньої успішної адаптації та розвитку. Але для цього в першу чергу необхідна чітка та правдива інформація про потреби учнів, які сьогодні не завжди відображені в документах з якими працюють в закладах загальної середньої освіти.

Література

1. Історія закладу освіти 281 Святошинського району м. Києва. URL: <http://school281.kyiv.ua/%d0%86%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f-%d0%b7%d0%b0%d0%ba%d0%bb%d0%b0%d0%b4%d1%83-%d0%be%d1%81%d0%b2%d1%96%d1%82%d0%b8-%e2%84%96-281-%d0%a1%d0%b2%d1%8f%d1%82%d0%be%d1%88%d0%b8%d0%bd%d1%81%d1%8c/> (дата звернення: 03.10.2025).
2. Постанова Кабінету Міністрів від 15 вересня 2021р. № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.10.2025).
3. Теоретико-методологічні засади оцінки розвитку дітей з особливими освітніми потребами у вітчизняній спеціальній психології : колективна монографія / авт. кол. : Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко,

Т. Д. Каменшук, А. Г. Обухівська, Г. В. Якимчук ; за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. м. Київ. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737890/1/Monograph_Assessment%20of%20development_2023.pdf (дата звернення: 03.10.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-553-5-42>

МИСТЕЦТВО ЕБРУ ЯК ШЛЯХ ДО КРАСИ, СПОКОЮ Й САМОВИРАЖЕННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Травнікова Наталя Павлівна

вихователь

*Комунальний заклад «Багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр Довіра» Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг, Україна*

Сучасна система освіти спрямована на створення умов для всебічного розвитку кожної дитини, незалежно від її індивідуальних можливостей і особливостей психофізичного розвитку. Особливої уваги потребують діти з особливими освітніми потребами (ООП), для яких важливим є не лише засвоєння знань, а й розвиток емоційної сфери, сенсорних функцій, комунікативних навичок та творчих здібностей. Одним із ефективних засобів гармонійного розвитку таких дітей є **арт-терапія**, що дозволяє через творчість виражати емоції, знімати напруження та досягати внутрішньої рівноваги [1, с. 42].

У цьому контексті все більшої популярності набуває **мистецтво Ебру** – техніка малювання на воді, що має не лише художню, а й терапевтичну цінність. Вона сприяє розвитку емоційно-вольової сфери, дрібної моторики, уяви та самовираження дитини, забезпечуючи водночас стан спокою й задоволення від творчого процесу [2, с. 89].

Ебру є доступним видом мистецтва, адже не вимагає від дитини спеціальних художніх умінь. Успіх у створенні зображення досягається природним способом, що формує у дитини почуття впевненості у власних силах і позитивне ставлення до творчості [5, с. 71].

Ебру – особлива техніка малювання, тому що робота відбувається фарбами не на папері, а на воді. Малювання водою для дітей (так називають іноді цю техніку, т.к. по суті відбувається нанесення однієї